виконання виробничого завдання, складання алгоритму виконання завдання тощо. Допомагає учням систематизувати інформацію та виділити ключові моменти уроку.

Сервіси Wordwall, LearningApps.org, Quizlet, Google Форми зручні для створення інтерактивних вправ, матеріалів у форматі PDF, опитувальників. Виконувати їх можна на будь-якому гаджеті за посиланням, QR-кодом, HTML-кодом. Дані сервіси допомагають організувати перевірку готовності учнів до виконання виробничих завдань: перевірити знання, встановити часові межі виконання завдання, швидко провести аналіз виконаних вправ, визначити та проаналізувати помилки та прогалини у знаннях, знайти рішення їх виправлення.

Для показу трудових прийомів, демонстрації ключових моментів та алгоритмів виконання виробничих завдань, показу передових прийомів виконання завдань на дистанційному навчанні потужними та зручними є візуальні інструменти: інтерактивні презентації (Google Презентації, Canva, PowerPoint, Prezi); відеоролики, які легко розмістити у власному Youtube-каналі.

Отже, застосування цифрових технологій на уроках виробничого навчання, які ґрунтуються на підборі ефективних методів та прийомів навчання, цікавому контенті, позитивній мотивації учнів, чітко налагодженій програмній і технічній базі, дозволяє досягти поставлених цілей та результатів під час навчання учнів у дистанційному форматі.

Список використаної літератури

1. Морзе Н. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проект) / Н. Морзе, О. Базелюк, І. Воротникова, Н. Дементієвська, О. Захар, Т. Нанаєва, О. Пасічник, Л. Чернікова. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2019. Вип. спецвип. С. 1-53. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeeemu_2019_spetsvip._41.

2. Толмач М. «Цифрові технології в освіті: можливості й тенденції застосування». Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. 2021, Том 4 No 2. с. 176-159.

Лузан Петро Григорович,
доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України;
Мося´ Ірина Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії науково-методичногосупроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Для визначення теоретичної основи розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів варто звернутися до загальних положень педагогічної науки щодо таких наукових конструктів, як педагогічний закон, педагогічна закономірність, педагогічний принцип (далі – «*закон*», «*закономірність*», «*принцип*»). Відомий вчений-методолог української педагогічної науки С. Гончаренко вказував, що знання законів, закономірностей і принципів педагогічної науки та уміння їх застосовувати в освітній практиці допомагає педагогам творчо розв'язувати проблеми навчання і виховання, визначати послідовність своїх дій, прогнозувати освітні результати [1, с. 188]. Відтак, мета нашого дослідження – визначити сукупність основних принципів цілеспрямованого розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів.

Отже, серед вказаних теоретичних концептів головне положення займають принципи (від лат. *principium* – першооснова, першоначало) – керівні ідеї, нормативні вимоги до формування змісту освіти й організації освітнього процесу відповідно до мети, загальних цілей і визначених завдань. Дійсно, кожна педагогічна концепція ґрунтується на певній сукупності принципів, які відображають закони й закономірності освітнього процесу, фіксують «… знання про явища і процеси, які не існують поза діяльністю педагогічних працівників» [2, с. 796].

При доборі принципів розвитку професійної компетентності викладачів коледжів важливо пам'ятати, що їх сукупність має забезпечувати «… оновлюваність і стратегічність, доцільність, актуальність і цінність, природо відповідність, технологічність і виправданість завдань освіти, добору змісту, застосування форм, методів, засобів і технологій, формування ключових і життєво важливих компетентностей» [2, с. 797]. Крім того, варто враховувати, що нехтування певними принципами і перебільшення значення іншими може вкрай негативно позначитися на професійному розвитку педагогічних працівників коледжу.

Нарешті, важливо визначитися і з критеріями добору принципів. Вартує погодитися з О. Радкевичем, що при визначенні принципів слід послуговуватися такими критеріями: *об'єктивності* (визначення цих нормативних вимог здійснюється на основі об'єктивно існуючих педагогічних

закономірностей); *орієнтованості* (зорієнтованість на вирішення відповідного рівня педагогічних завдань, визначаючи тим самим загальні орієнтири, формуючи загальну стратегію педагогічної діяльності); *системності* (кожний принцип повинен висувати цілком визначені вимоги до всіх компонентів системи: цілей, змісту, засобів, методів і форм організації виховання та навчання; принцип виступає системотвірним чинником, підпорядковує функціонування і розвиток систем у цілому); *аспектності* (розкриття нових підходів, нових можливостей вдосконалення процесу виховання і навчання); *доповненості* (кожен новий принцип доповнює інші, не замінюючи їх); *ефективності* (спрямованість принципу на ефективність навчання і виховання в цілому); *теоретичної та практичної спрямованості* (кожен принцип має суттєве значення як для розвитку педагогічної теорії, так і для вдосконалення педагогічної практики) [3, с. 280-281].

У нашому дослідженні будемо притримуватися такої позиції: принципи розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів варто поділяти на загальні та специфічні. Перша група педагогічних принципів презентує комплекс основних вимог до освітнього процесу, дотримання яких у будь-якій освітній галузі, у будь-якому закладі освіти надає змогу ефективно розв'язувати завдання всебічного розвитку особистості учня, студента чи слухача. Групу специфічних принципів, у нашому випадку, мають складати нормативні вимоги до організації процесу підвищення кваліфікації викладачів, до відбору змісту, методів, форм, технологій, засобів розвитку їх професійної компетентності. Пам'ятаючи, що принцип носить характер всезагальності, використовується на всіх етапах освітнього процесу, а правила розкривають окремі особливості реалізації принципів, спробуємо висвітлити вказані теоретичні конструкти у поєднанні з практичними рекомендаціями.

На основі аналізу педагогічних закономірностей, вимог основних методологічних підходів, всебічно обґрунтованих у працях учених, та з урахуванням критеріїв добору до загальних принципів розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів відносимо: принцип науковості; принцип зв'язку теорії з практикою; принцип активності і свідомості; принцип систематичності та послідовності; принцип доступності; принцип наочності.

Серед специфічних педагогічних принципів цілеспрямованого розвитку професійної компетентності викладачів головним, на нашу думку, є *принцип неперервності*. Логічно цей припис випливає з того, що професійний розвиток фахівця, зокрема педагога, є багатогранним, багатофакторним процесом послідовного, системного накопичення обсягу різноманітних знань, формування комплексу практичних умінь і навичок, виховання професійних цінностей і особистісно-професійних якостей. Завдяки реалізації принципу неперервності уможливлюється зв'язок етапів особистісного зростання викладача, поступове, систематичне оновлення професійних, методичних, психолого-педагогічних знань, подальше формування прагнень до самовдосконалення та саморегуляції свого професійного і педагогічного рівня. При цьому навчання (самоосвіта), соціальне середовище і педагогічна діяльність є головними чинниками професійного і особистісного зростання викладача. Їх успішна дія досягається за рахунок створення у коледжі єдиної системи професійного розвитку педагогічних працівників.

Неперервність розвитку професійної компетентності педагогічних працівників забезпечується вимогами і *принципу пріоритетності самоосвіти*. Самоосвітня діяльність викладачів коледжів нами розглядається як необхідна умова їх професійної самореалізації, вона спрямована на досягнення заздалегідь запланованих особистісно значущих цілей. Специфіка професійної діяльності педагогічних працівників коледжів така, що вони мають постійно вдосконалюватися в галузі технологій і методик змішаного навчання, розроблення та застосування електронних освітніх ресурсів, організації практичної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів та ін. Природно, для цього в коледжах плануються ефективні методичні заходи, викладачам пропонуються численні курси підвищення кваліфікації установами післядипломної освіти, мережею Інтернет. Натомість ефективність таких заходів, на нашу думку, залежить виключно від системності, послідовності і неперервності самоосвіти. Це правило підкріплюється і таким положенням: *самоосвітня діяльність викладача має здійснюватися в єдності з усіма формами методичної роботи коледжу;для ефективної самоосвітньої діяльності викладачів у коледжі мають бути створені відповідні умови; курсове підвищення кваліфікації слід пов'язувати, узгоджувати із самоосвітньою діяльністю викладачів у міжкурсовий період.*

Щойно схарактеризований принцип взаємопов'язаний з *принципом проектування* викладачем особистісного і професійного розвитку. Справа в тому, що логіка індивідуального розвитку викладача сучасного коледжу прослідковується у вдосконаленні елементів навчальної, виховної, предметної, інформаційно-цифрової, екологічної, інклюзивної, дослідницької, комунікативної та ін. компетентностей як вкрай необхідних здатностей викладача у здійсненні якісної підготовки фахових молодших бакалаврів. Тому даний принцип, інтегруючись з принципами неперервності і самоосвіти, сприяє усвідомленому вибору викладачем цілей, завдань, темпу опанування змісту, форм, засобів, способів і напрямів саморозвитку, інструментів діагностики результатів особистісного і професійного зростання. *Основним правилом реалізації цього принципу є свобода вибору викладачем індивідуальної траєкторії професійного і кар'єрного розвитку.* слід нагадати, що чим більш активно педагог залучається до конструювання свого власного особистісного розвитку, тим ефективнішою буде його індивідуальний творчий саморозвиток, самореалізація.

Природно, крім вказаних основних принципів, при розробленні методики цілеспрямованого розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів важливо також враховувати вимоги

принципів рефлексивності модульності, синергізму, гуманізації, людиноцентризму, інтеграції, фундаментальності тощо, що і визначаємо перспективами нашого подальшого наукового пошуку.

Список використаної літератури

1. Гончаренко С. У. Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення. Рівне: Волинські обереги, 2012. 192 с.

2. Енциклопедія освіти / АПН України; голов. ред.: В. Г. Кремень: 2-вид, допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

3. Радкевич О. П. Теоретичні і методичні основи розвитку правової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2020. 587 с.

Лук'яненко Олександр Олександрович,
студент 62М-Т групи факультету технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МЕДІАОСВІТИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Прагнення педагогів залучити учнів на уроках трудового навчання до використання комп'ютерних технологій диктується бажанням надати їм різноманітні засоби самовираження. Крім того, саме медіаосвіта може допомогти учню глибше зрозуміти «механізм» виникнення інформації в тій або іншій формі.

Концепція медіаосвіти за назвою «візуальна грамотність» виникла в 60-ті роки в США. Популярності набуло використання терміну «медіаграмотність». Згідно із цією концепцією, школа повинна навчати дітей не тільки невербальним способам комунікації, але й візуальним. Звідси підвищений інтерес до світлини, коміксів, реклами, а на вищій стадії розвитку візуальної грамотності – до кіно, телебачення, відео. Сьогодні, знову одержали подальший розвиток ідеї С. Френе (1896-1966), який стверджував, що мислення дитини можна виразити формулою: «Мислити – значить робити». Багато дослідників в області педагогіки вважають, що учні неодмінно самі повинні брати участь у створенні аудіовізуальних матеріалів. При цьому, природно, що вимоги до уроку підіймаються на якісно новий рівень. Так, на уроках трудового навчання учень, перш ніж почати виконувати роботу, повинен подумки детально обміркувати всі послідовні етапи своєї роботи, тобто створити «віртуальну картинку» подальшої творчої роботи. Це все веде до високого інформаційного осмислення проєкту по заданій темі і якості виконаної їм роботи [2].

У наш час інтерес учителів трудового навчання до формування візуального мислення в учнів у процесі їх навчальної діяльності зростає у зв'язку з тим, що інформаційні технології які належать до технологічної освіти швидко розвиваються та стають більш доступними. Саме тому, одним з актуальних напрямків впровадження інформаційних технологій на уроках трудового навчання, є мультимедійні презентаційні технології й пошукова робота учнів в Інтернеті. Наприклад, використання електронних презентацій дозволяє значно підвищити інформативність та ефективність уроків трудового навчання при поясненні навчального матеріалу, сприяє розвитку креативного мислення. Очевидно, що продуктивність учнівської діяльності на уроках трудового навчання значно підвищується, тому що одночасно залучені зоровий і слуховий канали сприйняття (принцип модальності). Відомо, що ефективність слухового сприйняття інформації становить 15%, зорового – 25%, а їх одночасне включення в процес навчання підвищує ефективність сприйняття до 65% [1]. На додаток, наявність конспектів у вигляді тематичних електронних презентацій відкриває широкі можливості з організації самостійної роботи учнів з подібними навчальними ресурсами.

Основною проблемою у використанні комп'ютерних програм є невідповідність їх навчальним предметам і труднощі їх адаптації до конкретних методик і уроків. Доводиться підлаштовуватися під комп'ютерну програму, а не навпаки. Разом з тим, слід підкреслити важливість впровадження комп'ютерних презентацій у навчальний процес. Можна виділити чотири основні переваги використання презентацій на уроках трудового навчання: можливість візуально передати учням необхідну інформацію (наприклад, тема уроку, його ціль і завдання); освітню, у тому числі зв'язану із зоровими образами змісту теми уроку (наприклад, ілюстрації до уроку); навчальну (наприклад, використовувати інструкційні карти – покрокові етапи трудових операцій); створити додаткову візуально змістовну мотивацію (картинки, звуковий супровід і т.п.). Використання мультимедіа презентацій доцільно на будь-якому етапі вивчення нової теми й на будь-якому етапі уроку, як за допомогою комп'ютера, так і за допомогою мультимедійного проєкційного екрана. Ефективність впливу навчального матеріалу на аудиторію багато в чому залежить від ступеня й рівня ілюстративності усного матеріалу. Зорова насиченість навчального матеріалу робить його яскравим, переконливим і сприяє інтенсифікації процесу його засвоєння. При використанні інформаційних технологій у процесі трудового навчання підвищується мотивація навчання, стимулюється пізнавальний інтерес учнів, зростає ефективність самостійної роботи. Комп'ютерні технології також виявляють виховний вплив на учнів, а також можуть стати інструментами прояву творчої діяльності.

Таким чином, можна зробити висновок, що застосування комп'ютерних технологій на уроках